

RAAP Adviesdocument 1328

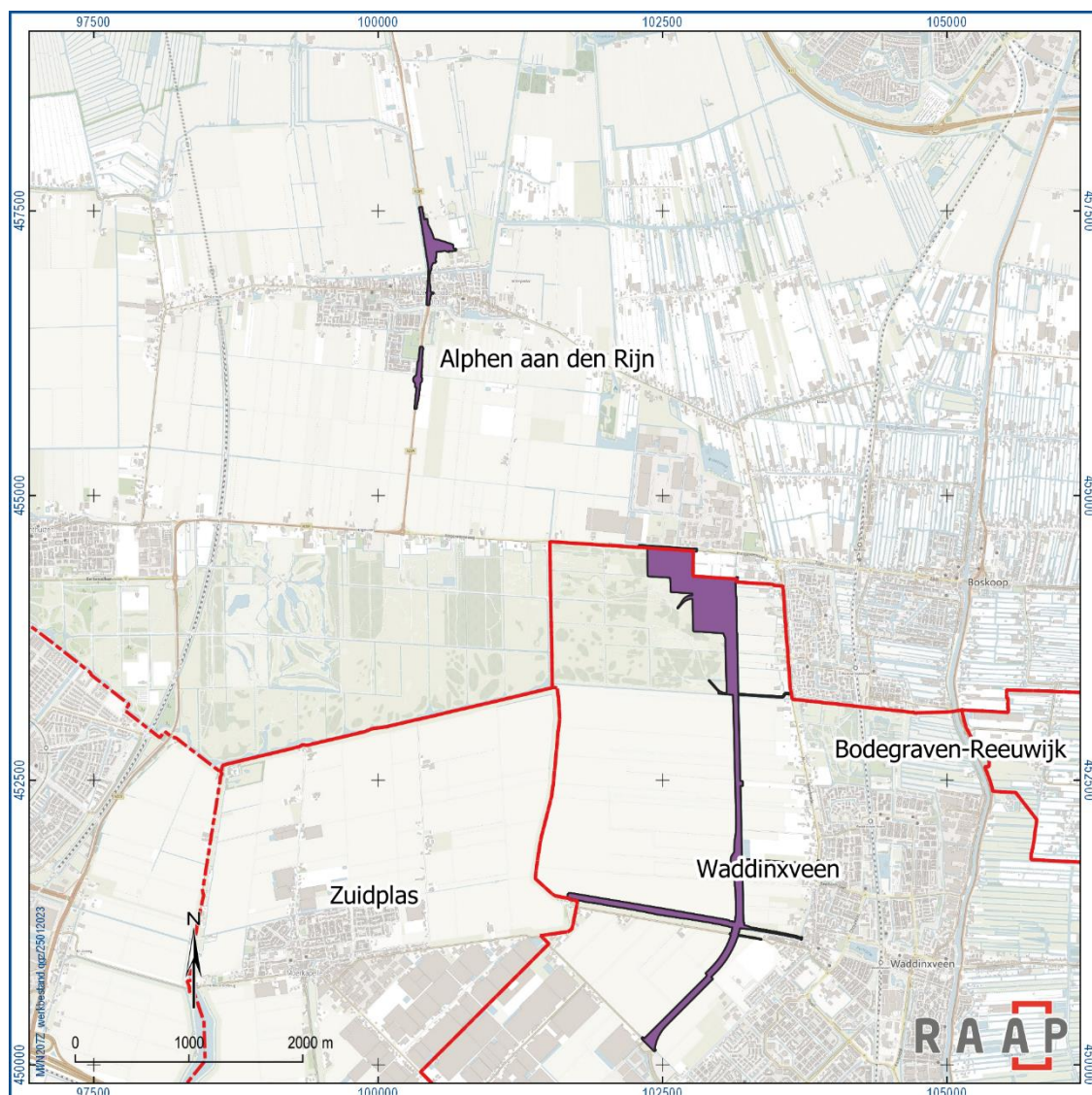
Type onderzoek : Cultuurhistorisch onderzoek
 Toponiem plangebied : N207-Zuid
 Plaats : Hazerswoude-Dorp
 Gemeente : Alphen a/d Rijn
 Provincie : Zuid-Holland
 Opdrachtgever : Gemeente Alphen a/d Rijn
 RAAP-projectcode : N207Z

Auteur(s) : [REDACTED]
 Versie : 26 januari 2023

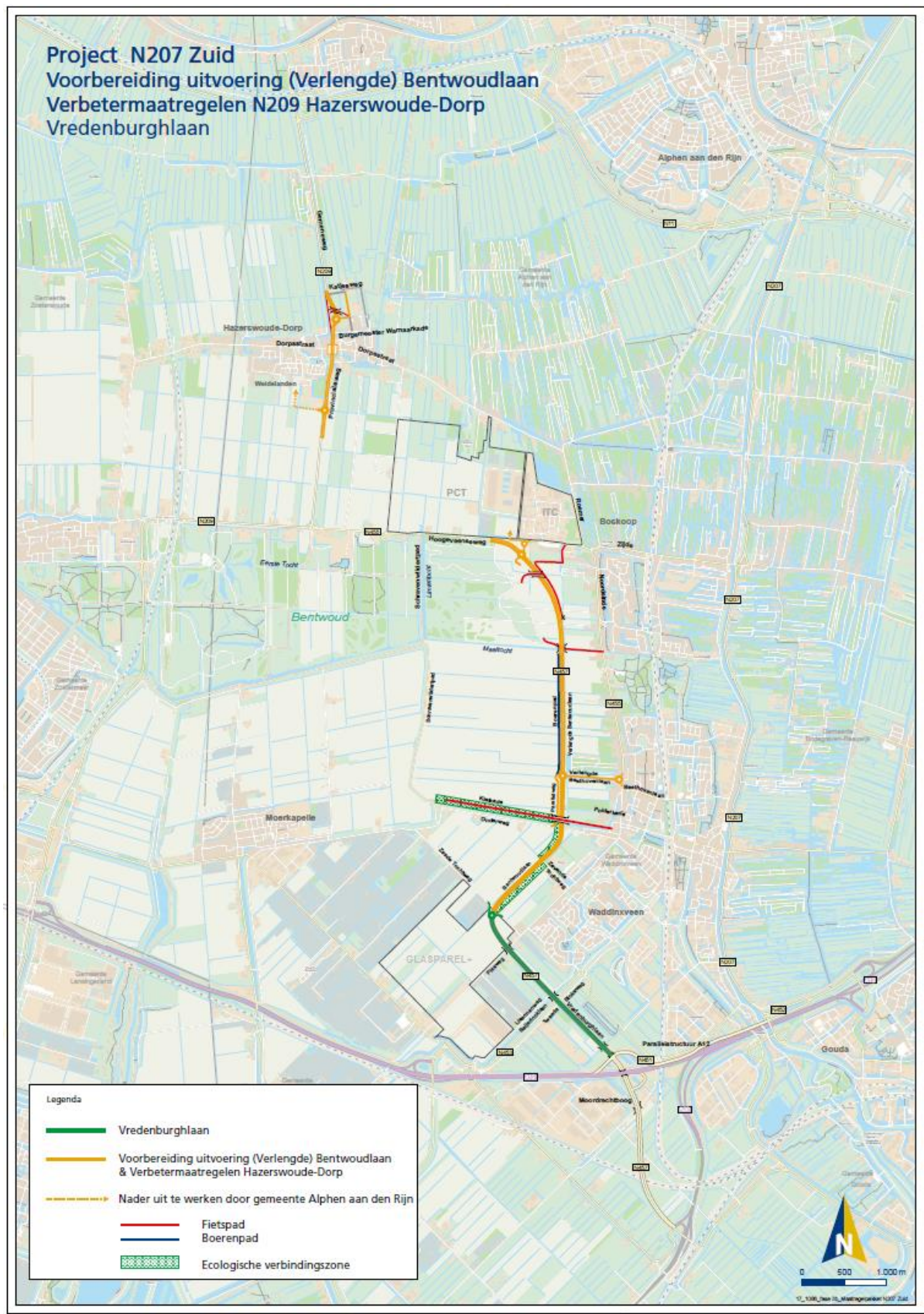
Inleiding

In januari 2023 heeft RAAP een cultuurhistorisch onderzoek uitgevoerd naar de impact van de voorgenomen ingrepen van het project N207-Zuid in de gemeente Alphen a/d Rijn. In het plangebied is de aanleg van een provinciale weg voorzien (figuur 1 en figuur 2). In het ontwerp van het Provinciale Inpassingsplan (PIP) van deze nieuwe weg zijn het vorig jaar vastgestelde bestemmingsplan Cultuurhistorie en de beheersverordening Cultuurhistorie van de gemeente nog niet meegenomen. De nieuwe weg raakt 19 gebieden, elementen en objecten met een dubbelbestemming cultuurhistorie.

Het doel van het onderzoek is om onafhankelijk vast te stellen welke impact de aanleg van de nieuwe weg heeft op de 19 cultuurhistorische gebieden, elementen en objecten binnen de gemeente Alphen a/d Rijn met een dubbelbestemming cultuurhistorie. Daarbij is ervan uitgegaan dat de plannen worden uitgevoerd zoals ze nu in het PIP zijn gemaakt en dat het plangebied in zijn huidige vorm en aanzien de referentiesituatie vormt waartegen de impact wordt afgewogen.

Figuur 1. Overzichtskartaal van het plangebied. In paars de contouren uit het Provinciaal Inpassingsplan waarbinnen ingrepen plaats zullen vinden. In rood de gemeentegrenzen.

Figuur 2. Plankaart N207-Zuid.

In onderstaande tabel zijn de 19 gebieden, objecten en elementen opgenomen die in dit onderzoek zijn meegenomen.

Catalogus	fid_1	naam/omschrijving	Pagina
Landschap			
	103035	Ambachtspolder (wordt binnen de BSD niet beschermd door het parapluplan)	7
	103040	Grote Polder onder Hazerswoude en Hoogeveen (wordt binnen de BSD niet beschermd door het parapluplan)	8
Waterstaat			
	202239	Onderdeel van de tochtenstructuur van de droogmakerijen van de Noordplas.	9
	202321	Nieuwe Watering	10
	202385	Ringvaart, Westvaart: Ringsloot naast ringdijk om droogmakerij, waardevol in samenspel met dijk.	10
	202387	Eerste Tocht: Onderdeel van de tochtenstructuur van de droogmakerijen van de Noordplas.	11
	202391	Limiettocht: Onderdeel van de tochtenstructuur van de droogmakerijen van de Noordplas.	11
	202395	Heer Lodewijcksvaert, Lodewijksche Watering	12
	202401	Kade: Dorpsstraat - Hazerswoude-Dorp	12
Infrastructuur			
	302359	Provincialeweg - Hazerswoude-Dorp	13
	302367	Katjesweg - Hazerswoude-Dorp	14
	302375	Hoogeveenseweg - Hazerswoude-Dorp	15
Opgaand groen			
	402050	Bomenrij Hoogeveenseweg - Hazerswoude-Dorp	15
	402064	Bomenrij Provincialeweg - Hazerswoude-Dorp	16
Oorlog en defensie			
	503006	Inundatiegebied van het Leids Ontzet. (wordt als geheel niet beschermd door het parapluplan, individuele onderdelen wel)	17
	502013	Tankval Vordere Wasserstellung	17
Buitenplaatsen			
	geen		
Economie			
	geen		
Bouwkunst			
	1320	Verkeersbrug Gemeeneweg - Hazerswoude-Dorp	18
Ensembles			
	41	Burgemeester Waraarkade - Hazerswoude-Dorp	18
	42	Dorpsstraat-Dorpskerk - Hazerswoude-Dorp	19

Tabel 1. De 19 gebieden, objecten en elementen met een dubbelbestemming cultuurhistorie die binnen de gemeente Alphen a/d Rijn in het plangebied van de N207-Zuid liggen.

Het rapport heeft de volgende opbouw: per gebied, object of element is eerst een korte omschrijving gegeven, waarna de impact van de voorgenoemen maatregelen wordt geanalyseerd. Dit wordt tevens gevisualiseerd in een tabel waarin de oude cultuurhistorische waardering wordt afgezet tegen de toekomstige cultuurhistorische waardering, dat wil zeggen: als de plannen worden uitgevoerd zoals ze nu bedacht zijn. Door middel van kleurgebruik in deze tabellen is snel te zien welke waarden wijzigen:

- **Geel** = geen wijziging in waarde
- **Groen** = (kans op) hogere waarde
- **Rood** = (kans op) lagere waarde

De tabel wordt tenslotte kort toegelicht, waarbij eventuele concrete kansen en bedreigingen worden benoemd.

Opgemerkt moet worden dat in het kader van dit onderzoek vier elementen of structuren scherper gedateerd konden worden. In sommige gevallen bleek het element ouder dan aanvankelijk gedacht, in andere gevallen jonger. De scores op het criterium ouderdom zijn in die gevallen aangepast conform de uitgangspunten uit het oorspronkelijke onderzoek voor de cultuurhistorische waardenkaart (Keunen & Frank, 2018, 16-17). Daarbij is uitgegaan van een afnemende score: late middeleeuwen (5), nieuwe tijd (4), 19e eeuw (3), vroege 20e eeuw (2) en late 20e eeuw (1).

Analyse

1. Ambachtspolder

Nadat omstreeks 1770 de grote droogmakerij van de Noordplassen tot stand was gekomen, ontstond de noodzaak voor een eigen peilbeheer voor het dorp Hazerswoude. Met dat doel werd de Ambachtspolder ingesteld. Diverse percelen buiten het dorp werden in deze Ambachtspolder opgenomen. De bemaling van de polder vond plaats vanuit de droogmakerij. In 1773 kreeg de polder haar eigen bemaling, bestaande uit een schepradmolen die op de Lodewijkswatering loosde. In 1917 werd de bemaling opnieuw door de Hazerswoudsche Droogmakerij overgenomen. Een jaar later werd de molen van de Ambachtspolder verkocht. De Ambachtspolder is landschappelijk een sterk van andere polders afwijkende polder, gezien het feit dat de polder vooral het dorp Hazerswoude en een landelijk gebied bij de Roemer omvat (Keunen & Frank, 2018, 64-65).

De kenmerkende hogere ligging van de polder te midden van de omliggende droogmakerijen is nog goed afleesbaar, zowel vanuit het noorden bij de verkeersbrug over de Nieuwe Watering als vanuit het zuiden bij de Zuiddijk.

Impact

De belangrijkste wijzigingen binnen de polder betreffen het kruispunt van de Dorpsstraat met de N209. Een van de wijzigingen is dat de wegas in de nieuwe situatie een lichte draaiing naar het oosten maakt. In het Landschapsplan is beschreven dat dit zo is vormgegeven om het doorgaande karakter van de provinciale weg even ondergeschikt te maken aan het feit dat hier het historische dorpslint wordt overgestoken. Voor het verkeer van het zuiden naar het noorden worden er bij de verkeerslichten op het kruispunt twee opstelstroken aangelegd. Ten noorden van het kruispunt wordt dit een rijstrook. Daarnaast komt er één opstelstrook voor verkeer naar het oosten van het dorp. De bushalte wordt verplaatst van de zuidoostkant van het kruispunt naar de noordoostkant, waar tevens de huidige parkeerplaats gehandhaafd zal blijven, al is de precieze inrichting daarvan nog niet bekend is. Verder komt er een groenstrook tussen de rijbanen waarvan de breedte aan beide kanten oploopt richting het kruispunt. In navolging van het advies van het Landschapsplan (Movares, 2023, 34) is tevens sprake van een stevige rij bomen (linden of essen) ten zuiden van het kruispunt die na enkele jaren groei moeten zorgen dat hier niet het beeld van de weg maar van de robuuste groenstrook zal domineren.

	Gaafheid topografie	Gaafheid fysiognomie	Bijzonderheden	Gemiddelde score
Huidige situatie	3	3	4	3,3
Toekomstige situatie	3	3	4	3,3

Conclusie

De polder is in de huidige situatie gemiddeld gewaardeerd. In de toekomstige situatie blijft dat zo aangezien de voorgenomen ingrepen geen afbreuk doen aan de waarden van de polder. De kenmerkende hogere ligging van de polder wordt niet gewijzigd. Van belang is wel dat de Oude Gemeneweg als cultuurhistorisch waardevolle structuur gehandhaafd en herkenbaar blijft. Bij de uitwerking van de parkeerplaats dient hier rekening mee gehouden te worden. Een kans om deze

structuur te versterken zou zijn om deze langs de gehele westzijde te voorzien van passende beplanting.

2. Grote Polder onder Hazerswoude en Hoogeveen

De gezamenlijke ambachten Hazerswoude, Benthuisen, Noord-Waddinxveen, Hoogeveen, Zoeterwoude en Benthorn kregen op 12 mei 1759 van de Staten van Zuid-Holland toestemming om de Noordplassen te mogen bedijken en droogmaken. In dit gebied was in de 17e en 18e eeuw op grote schaal turf weggegraven met behulp van baggerbeugels. Daarmee werd het veen onder de waterspiegel opgebaggerd. Twisten zorgden er echter voor, dat er uiteindelijk meerdere polders binnen de ene droogmakerij werden opgericht. In 1766 werd hierover een overeenkomst gesloten. De ringdijk zou gezamenlijk worden beheerd. Alleen Benthorn had daarin geen rol. De omringdijk werd daarmee ook een afzonderlijke polder (Keunen & Frank, 2018, 49).

Het grootste deel van de droogmakerij werd binnen de huidige gemeente Alphen aan den Rijn ingenomen door de Grote Polder onder Hazerswoude en Hoogeveen, kortweg de Hazerswoudsche Droogmakerij. Bemaling vond plaats door vier gangen van schepradmolens die maalden naar de Westvaart en de Oostvaart. De polder werd per 1 januari 1969 opgeheven en opgenomen in de nieuwe polder De Noordplas. Deze polder ging op 1 januari 1979 op in het waterschap Noordwoude (Keunen & Frank, 2018, 63).

Net als in de Benthuiser en Benthorner polders was de Hazerswoudse droogmakerij heel rationeel opgebouwd. Haaks op de evenwijdig lopende tochten lagen strookvormige percelen, die deels als grasland, deels als akkerland in gebruik waren. Bebouwing lag ten zuiden van de Hoogeveenseweg. Aan deze doorgaande weg lagen wat rijkere boerderijen op regelmatige erven met veel opgaand groen. Verdere bebouwing lag buiten de polder, in het dorp Hazerswoude. Na de Tweede Wereldoorlog zien we de eerste landschappelijke veranderingen in de polder optreden. Net als in de Benthuiser polders werd de verkaveling sterk opgeschaald, wat de openheid echter niet beïnvloedde. Langs vroegere paden, die nu tot volwaardige wegen werden uitgebouwd, verrezen nieuwe erven. Dat was ook voor de noordzijde van de Hoogeveenseweg het geval. Weliswaar betekende dit een intensivering van het agrarisch landschap, maar verder betekenden de wijzigingen voor het beeld nog niet heel erg veel. Zo bleven de tochten bestaan en sloot de infrastructuur op het reeds bestaande patroon aan. In de laatste 15 jaar zijn de veranderingen echter wezenlijker van aard. Er zijn ook hier kwekerijen gekomen, terwijl in het zuidelijk deel bos is aangeplant en een groot golfterrein is aangelegd. Bovendien is de HSL-Zuid door het gebied aangelegd. In het nieuw ingerichte gebied ten zuiden van de Hoogeveenseweg is de oude landschappelijke structuur nog slechts ten dele bewaard gebleven (Keunen & Frank, 2018, 64).

Impact

De weg grenst ten noorden van Hazerswoude aan de Ringvaart rond de polder. Aangezien het wegtracé richting het westen geen veranderingen zal ondergaan, is hier geen sprake van impact op de polder. Ten zuiden van het dorp doorsnijdt de weg de polder via het bestaande tracé van de N209. De huidige rotonde ter hoogte van het Fluitenkruid vervalst. Er wordt een nieuwe rotonde circa 120 meter zuidelijker aangelegd, die beter aansluit op aan te leggen gemeentelijke zuidwestelijke wijkontsluitingsweg. Deze wijkontsluitingsweg is geen onderdeel van het PIP en de impact ervan is hier dus ook niet beoordeeld. De nieuwe rotonde krijgt een extra rijstrook in noordelijke richting waardoor

het profiel van de weg vanaf circa 250 meter ten zuiden van de rotonde zal verbreden ten opzichte van de huidige situatie.

	Gaafheid topografie	Gaafheid fysiognomie	Bijzonderheden	Gemiddelde score
Huidige situatie	3	3	4	3,3
Toekomstige situatie	3	3	4	3,3

Conclusie

De polder is in de huidige situatie gemiddeld gewaardeerd. In de toekomstige situatie blijft dat zo aangezien de voorgenomen ingrepen geen afbreuk doen aan de waarden van de polder. Van belang is wel dat de Eerste Tocht van de Hazerwoudsche Droogmakerij gehandhaafd blijft en met een duiker onder de weg wordt doorgeleid.

3. Eerste Tocht Achterofse Polder

Toen vanaf 1759 werd gewerkt aan het droogmaken van de Noordplassen en de nieuwe droogmakerij een ringdijk kreeg, kwam ook een deel van het ambacht Noord-Waddinxveen binnen de ringdijk te liggen. Dit werd de Achterofse Polder genoemd. Een klein deel hiervan ligt nu in de gemeente Alphen aan den Rijn. De limiettocht vormde binnen de droogmakerij de scheiding met de Hazerswoudsche Droogmakerij. In 1882 werd de polder opgeheven toen er een samenvoeging plaatsvond met de Drooggemaakte Putte, eertijds onderdeel van de polder Voorof. Deze nieuwe polder werd de 'polders Achterof en De Putte' genoemd. Die fusiepolder werd in 1969 in zijn geheel opgenomen in de nieuwe polder De Noordplas.

De grote Achterofse Polder lag voor het grootste deel op Waddinxveens grondgebied. Alleen in het noordoosten lag een klein stukje in de huidige gemeente Alphen aan den Rijn. Hier gaat het om oost-westgerichte stroken, parallel aan de Hogeveenseweg. Langs het Noordeinde lag de bebouwing. De verkaveling van de hele polder is opgeschaald, zoals elders in de droogmakerij. Alleen dicht achter de erven – tot aan de tocht – vinden we nog een intacte verkaveling. Mogelijk bleef hier een eigendomsrelatie met de verschillende erven bestaan en was opschaling daar dan ook niet logisch. Later zou echter ook dat blok een grootschaliger verkaveling krijgen. In het kleine Alphense deel werd een skibaan gebouwd, zodat dit gebied enigszins verstedelijkt is (Keunen & Frank, 2018, 72-73).

Impact

De nieuwe weg raakt het Alphense deel van de tocht niet, dus er is geen sprake van impact op de cultuurhistorische waarde.

	Gaafheid	Zeldzaamheid	Kenmerkendheid	Ouderdom	Ensemblewaarde	Kwetsbaarheid	Gemiddeld
Huidige situatie	4	3	5	4	4	4	4
Toekomstige situatie	4	3	5	4	4	4	4

Conclusie

In de huidige situatie is het element hoog gewaardeerd. In de toekomstige situatie blijft dat zo omdat de voorgenomen ingrepen voor de nieuwe weg de tocht niet raken.

4. Nieuwe Wetering

De oorsprong van deze wetering ligt al vóór de 18de-eeuwse droogmakerijen aangezien de Nieuwe Vaert al is weergegeven op de kaart van Floris Balthasars en Balthasar Floriszoon van Berckenrode uit 1615 (bijlage 1). Waarschijnlijk diende deze waterloop om het bewoningslint langs de Dorpsstraat van Hazerswoude-Dorp voor de afvoer van toevloeiend water uit de Gemenewegspolder en de Geerpolder. Later (in de tweede helft van de 18de eeuw) werd de wetering onderdeel van de Ambachtspolder van Hazerswoude-Dorp. Verschillende insteekhaventjes die hun oorsprong hebben in verbrede kavelsloten vormen een fraai ensemble.

Impact

De nieuwe weg heeft geen impact op de wetering aangezien de bestaande brug over de Nieuwe Wetering een gemeentelijk monument is en gehandhaafd blijft.

	Gaafheid	Zeldzaamheid	Kenmerkendheid	Ouderdom	Ensemblewaarde	Kwetsbaarheid	Gemiddeld
Huidige situatie	5	3	5	4	5	3	4,2
Toekomstige situatie	5	3	5	5	5	3	4,3

Conclusie

In de huidige situatie is het element hoog gewaardeerd. In de toekomstige situatie blijft dat ongewijzigd aangezien er geen ingrepen plaatsvinden die afbreuk doen aan de waarden van het element. Door de aangescherpte score voor de ouderdom van het element valt de waardering zelfs iets hoger uit.

5. Ringvaart en ringdijk

Het tracé en profiel van de 18de-eeuwse ringvaart en ringdijk rond de Hazerwoudsche Droogmakerij is waardevol.

Impact

De weg grenst ten noorden van Hazerswoude aan de Ringvaart en ringdijk rond de Hazerwoudsche Droogmakerij. Aangezien het wegtracé richting het westen geen veranderingen zal ondergaan, is hier geen sprake van impact op beide elementen.

	Gaafheid	Zeldzaamheid	Kenmerkendheid	Ouderdom	Ensemblewaarde	Kwetsbaarheid	Gemiddeld
Huidige situatie	4	3	4	4	4	2	3,5
Toekomstige situatie	4	3	4	4	4	2	3,5

Conclusie

In de huidige situatie zijn de elementen gemiddeld gewaardeerd. In de toekomstige situatie blijft dat zo aangezien de voorgenomen ingrepen geen afbreuk doen aan de waarden van de elementen.

6. Eerste Tocht Hazerswoudse Polder

Onderdeel van de tochtenstructuur van de Hazerwoudsche Droogmakerij. Door landbouwkundige veranderingen en aanleg van nieuwe infrastructuur zijn er reeds verschillende hiaten, waardoor deze tocht lager scoort op ensemblewaarde. Tracé en profiel zijn wel waardevol.

Impact

In de plannen wordt uitgegaan van handhaving van de bestaande duiker onder de weg, waardoor de tocht zichtbaar en beleefbaar blijft.

	Gaafheid	Zeldzaamheid	Kenmerkendheid	Ouderdom	Ensemblewaarde	Kwetsbaarheid	Gemiddeld
Huidige situatie	4	3	5	4	4	4	4,0
Toekomstige situatie	4	3	5	4	4	4	4,0

Conclusie

In de huidige situatie is het element hoog gewaardeerd. In de toekomstige situatie blijft dat zo omdat de ingrepen geen afbreuk doen aan de waarden van het element.

7. Limiettocht Hazerswoudse Polder

Onderdeel van de tochtenstructuur van de Hazerswoudsche Droogmakerij. Door landbouwkundige veranderingen en aanleg van nieuwe natuur zijn er reeds verschillende hiaten, waardoor de tocht lager scoort op ensemblewaarde. Tracé en profiel zijn wel waardevol.

Impact

De tocht staat verkeerd ingetekend op Bijlage 1, catalogus 2 Waterstaat, p. 441 van de Beheersverordening Cultuurhistorie. Het juiste tracé van de Limiettocht loopt in het Bentwoud op de grens van de gemeenten Alphen a/d Rijn en Waddinxveen en valt buiten het plangebied van de nieuwe weg.

	Gaafheid	Zeldzaamheid	Kenmerkendheid	Ouderdom	Ensemblewaarde	Kwetsbaarheid	Gemiddeld
Huidige situatie	4	3	5	4	4	4	4,0
Toekomstige situatie	4	3	5	4	4	4	4,0

Conclusie

In de huidige situatie is het element hoog gewaardeerd. In de toekomstige situatie blijft dat zo omdat het element buiten het gebied valt waar ingrepen plaats zullen vinden.

8. Lodewijksvaart

De Heer Lodewijksvaart liep oorspronkelijk vanaf de (nu verdwenen) Achterweg ten zuiden van Hazerswoude in noordelijke richting door het dorp en daarna ten oosten van de Gemeneweg door de Geerpolder om uit te komen in de Dwarswetering, zoals te zien is op de kaart van Floris Balthasars en Balthasar Floriszoon van Berckenrode uit 1615. Ook op het kadastrale minuutplan van omstreeks 1832 is de vaart nog ingetekend (bijlage 1). Bij de droogmaking van de Katjespolder in 1846 is de vaart bijna geheel versmald tot kavelsloot en hierdoor niet meer te onderscheiden van de overige sloten in de polder. Alleen aan de noordzijde, nabij de Galgweg is de vaart nog enigszins herkenbaar aan het verbrede profiel van de sloot.

Impact

De Heer Lodewijksvaart is in het plangebied in het midden van de 19de eeuw versmald tot een kavelsloot. Het tracé van de voormalige vaart wordt in de plannen zowel gekruist door een noordoostelijke wijkontsluitingsweg als door een fietspad dat naar de fietsbrug over de N209 voert.

	Gaafheid	Zeldzaamheid	Kenmerkendheid	Ouderdom	Ensemblewaarde	Kwetsbaarheid	Gemiddeld
Huidige situatie	3	3	4	4	4	3	3,5
Toekomstige situatie	4	3	4	5	4	3	3,8

Conclusie

In de huidige situatie is het element gemiddeld gewaardeerd. In de toekomstige situatie ligt een kans de waarde te verhogen. Het tracé van de voormalige vaart is versmald tot een kavelsloot ten westen van de nieuw aan te leggen parallelweg langs de Sportparklaan. Wanneer de herkenbaarheid vergroot wordt door deze kavelsloot te verbreden zal dit een positief effect hebben op de waarde van het element. Feitelijk is de waarde al verhoogd door de aangescherpte datering, maar door het terugbrengen van het oorspronkelijke, verbrede profiel kan ook de gaafheid van het element verhoogd worden.

9. Kade Dorpsstraat Hazerswoude-Dorp

De Dorpsstraat van Hazerswoude-Dorp is gelegen op een kade die bij de oudste ontginningsstructuur behoort en vermoedelijk uit de 11de eeuw dateert. In de 18de eeuw is deze oude structuur geïntegreerd in de Ambachtspolder die het dorpsgebied van Hazerswoude omvat. De kenmerkende hogere ligging van de kade is niet meer goed afleesbaar, maar de Ambachtspolder als geheel heeft nog wel een duidelijk hogere ligging dan de omliggende droogmakerijen.

Impact

Het kruispunt Dorpsstraat-N209 wordt in meerdere opzichten aangepast. Een van de wijzigingen is dat de weg in de nieuwe situatie een lichte draaiing naar het oosten maakt. In het Landschapsplan is beschreven dat dit zo is vormgegeven om het doorgaande karakter van de provinciale weg even ondergeschikt te maken aan het feit dat hier het historische dorpslint wordt overgestoken. Voor het verkeer van het zuiden naar het noorden worden er bij de verkeerslichten op het kruispunt twee opstelstroken aangelegd. Ten noorden van het kruispunt wordt dit een rijstrook. Daarnaast komt er één opstelstrook voor verkeer naar het oosten van het dorp. De bushalte wordt verplaatst van de zuidoostkant van het kruispunt naar de noordoostkant, waar tevens de huidige parkeerplaats gehandhaafd zal blijven, al is de precieze inrichting daarvan nog niet bekend is. Verder komt er een groenstrook tussen de rijbanen waarvan de breedte aan beide kanten oploopt richting het kruispunt. In navolging van het advies van het Landschapsplan (Movares, 2023, 34) is tevens sprake van een stevige rij bomen (linden of essen) ten zuiden van het kruispunt die na enkele jaren groei moeten zorgen dat hier niet het beeld van de weg maar van de robuuste groenstrook zal domineren.

	Gaafheid	Zeldzaamheid	Kenmerkendheid	Ouderdom	Ensemblewaarde	Kwetsbaarheid	Gemiddeld
Huidige situatie	2	2	2	5	3	2	2,7
Toekomstige situatie	3	3	2	5	3	2	3,0

Conclusie

Op de kruising Gemeneweg-Dorpsstraat is het karakter van een kade met bewoningslint al niet meer goed afleesbaar. In de huidige situatie is het element gemiddeld gewaardeerd. In de toekomstige situatie zal dat ongewijzigd blijven aangezien de ingrepen geen verdere afbreuk doen aan de waarden van de kade. Wel zou de gaafheid en kenmerkendheid van de structuur verbeterd kunnen worden door het kruispunt licht op te laten lopen en zo de hogere ligging van de Dorpsstraat subtiel te benadrukken. Een andere optie is om de doorgaande structuur van de Dorpsstraat in de bestrating tot uitdrukking te brengen, bijvoorbeeld door het gebruik van klinkers in plaats van asfalt. Verder verdient het aanbeveling aandacht te besteden aan de aansluiting van de Oude Gemeneweg met de Dorpsstraat. De parkeerplaats die hier moet komen is nog niet nader vormgegeven. Het is belangrijk deze oude aansluiting herkenbaar te houden en waar mogelijk te versterken, bijvoorbeeld door een passende beplanting of het plaatsen van een kunstobject.

10. Provincialeweg (N209) ten zuiden van Hazerswoude-Dorp

Aangelegd in de Hazerswoudsche Droogmakerij onder de naam Middelweg in 1934, als voortzetting van de Gemeneweg ten noorden van Hazerswoude-Dorp. Relatief waardevol als structuur, met name in samenhang met de iets verhoogde ligging, de wegbeplanting van populieren aan de westzijde en het zicht op het open droogmakerijlandschap aan weerszijden.

Impact

De huidige rotonde ter hoogte van het Fluitenkruid vervalst. Er wordt een nieuwe rotonde circa 120 meter zuidelijker aangelegd, die beter aansluit op aan te leggen gemeentelijke zuidwestelijke wijkontsluitingsweg. Deze wijkontsluitingsweg is geen onderdeel van het PIP en de impact ervan is hier

dus ook niet beoordeeld. De nieuwe rotonde krijgt een extra rijstrook in noordelijke richting waardoor het profiel van de weg vanaf circa 250 meter ten zuiden van de rotonde zal verbreden ten opzichte van de huidige situatie. Voor de aanleg van de nieuwe rotonde moeten enkele bomen worden gekapt. Rond de nieuwe rotonde worden geen nieuwe beplantingen aangebracht. Wel is men voornemens bomen aan te planten aan de westzijde van de weg tussen de Eerste Tocht en de locatie van de oude rotonde bij het Fluitenkruid.

	Gaafheid	Zeldzaamheid	Kenmerkendheid	Ouderdom	Ensemblewaarde	Kwetsbaarheid	Gemiddeld
Huidige situatie	4	2	3	2	4	2	2,8
Toekomstige situatie	3	2	3	2	4	2	2,7

Conclusie

In de huidige situatie is het element gemiddeld gewaardeerd. Dit was echter gebaseerd op de situatie vóór de aanleg van de rotonde bij het Fluitenkruid. In de toekomstige situatie, waarbij deze rotonde vervangen wordt door een zuidelijker gelegen rotonde, is de waardering van de gaafheid van de structuur daarom naar beneden bijgesteld. De overall waardering blijft echter uitkomen op gemiddeld. Continuering van de boombeplanting aan de westzijde van de weg is hiervoor wel van belang. Indien dit niet wordt uitgevoerd volgens plan moet ook de ensemblewaarde naar beneden worden bijgesteld en scoort de structuur als geheel niet langer gemiddeld maar laag.

11. Katjesweg

De veenplas De Kat, ook wel bekend als de Katjespolder, bleef in de 18de eeuw buiten de droogmakerij van de Noordplas. In 1846 werden het zuiden van de Westgeerpolder en de Katjespolder samen drooggemaakt. Daardoor ontstond de polder De Kleine Droogmakerij. Per 1 januari 1969 ging deze droogmakerij op in de nieuwe polder De Noordplas.

De Kleine Droogmakerij kent een noord-zuid-gestreekte strokenverkaveling, die in de jaren 1960 sterk vergroot is door de noordwaartse verlegging van de ringkade. Deze verlegging werd vermoedelijk uitgevoerd in verband met de aanleg van een sportpark, wat naast een deels agrarisch gebruik nog steeds de belangrijkste functie van de droogmakerij is. Daarmee zien we dus deels nog het oude landschap van graslandpercelen en deels een nieuw landschap van sportterreinen en gebouwen in het gebied. (Keunen & Frank, 2018, 65).

De Katjesweg was oorspronkelijk een onverharde ontsluiting van agrarische percelen in de Katjespolder. Het oostelijke deel van de weg is waardevol als restant van de ringkade om de polder, die in de jaren 1960 is verlegd. Het westelijke deel vormde de verbinding tussen de Gemeneweg en de ringkade. Bebouwing aan de Katjesweg is pas geleidelijk tot stand gekomen na de verbreding van de Gemeneweg tot provinciale weg N209 in 1934.

Impact

In het plan komt de aansluiting van de Katjesweg op de Gemeneweg te vervallen.

	Gaafheid	Zeldzaamheid	Kenmerkendheid	Ouderdom	Ensemblewaarde	Kwetsbaarheid	Gemiddeld
--	----------	--------------	----------------	----------	----------------	---------------	-----------

Huidige situatie	3	2	4	3	4	2	3,0
Toekomstige situatie	3	2	3	3	3	2	2,6

Conclusie

In de huidige situatie is het element gemiddeld gewaardeerd. In de toekomstige situatie is zowel de kenmerkendheid als de ensemblewaarde lager gescoord omdat de aansluiting van de Katjesweg op de Gemeneweg komt te vervallen. De oorspronkelijke functie van de weg wordt daardoor minder goed afleesbaar. Op de gemiddelde score van het element heeft dit echter geen significante impact; de cultuurhistorische waarde blijft gemiddeld.

12. Hoogeveenseweg (N455), tussen het Noordeinde en de Limiettocht

De Hoogeveenseweg ligt op de oude landscheiding tussen Rijnland en Schieland, zoals nog te zien is op de kaart van Floris Balthasars en Balthasar Floriszoon van Berckenrode uit 1615 (bijlage 1). Met name het tracé is daarom waardevol, de oorspronkelijke openheid die vanaf de weg ervaren kon worden is sterk afgenomen door de aanleg van bedrijven- en sportterreinen en nieuwe natuur.

Impact

Ten westen van de sportvelden komt een nieuwe rotonde die de Hoogeveenseweg met de Verlengde Bentwoudlaan verbindt. Ter hoogte van de Finlandlaan is een extra verbindingsweg vanaf de Hoogeveenseweg met het PCT-terrein voorzien. In het Landschapsplan (Movares, 2020, 36) staat ook een fietspad aan de zuidzijde van de Hoogeveenseweg ingetekend.

	Gaafheid	Zeldzaamheid	Kenmerkendheid	Ouderdom	Ensemblewaarde	Kwetsbaarheid	Gemiddeld
Huidige situatie	3	4	3	5	3	3	3,5
Toekomstige situatie	3	4	3	5	2	3	3,3

Conclusie

In de huidige situatie is het element gemiddeld gewaardeerd. In de toekomstige situatie blijft dat zo, ondanks het feit dat de voorgenomen ingrepen de ensemblewaarde van de weg aantasten. De aanleg van een nieuwe rotonde, fietspad en verbindingsweg naar het PCT-terrein zorgt namelijk voor een verstoring van het beeld, waarbij het smalle, rechte profiel van de weg aan twee zijden door een wegsloot wordt begeleid en aan de noordzijde ook door boombeplanting.

13. Bomenrij Hoogeveenseweg (N209/N455)

Deels onderbroken wegbeplanting, passend in droogmakerijlandschap. Op basis van historisch kaartmateriaal lijkt de beplanting aan de noordzijde van de weg in de jaren 1960 te zijn aangebracht.

Impact

In het Landschapsplan (Movares, 2020, 37) is beschreven dat de bestaande boombeplanting aan weerszijden van de Hoogenveenseweg wordt aangevuld en verlengd om de ruimtelijke structuur van de weg herkenbaar te houden.

	Gaafheid	Zeldzaamheid	Kenmerkendheid	Ouderdom	Ensemblewaarde	Kwetsbaarheid	Gemiddeld
Huidige situatie	3	4	3	5	3	3	3,5
Toekomstige situatie	3	4	3	1	3	3	2,8

Conclusie

In de huidige situatie is het element gemiddeld gewaardeerd. In de toekomstige situatie blijft dat zo omdat de bestaande boombeplanting aan weerszijden van de weg wordt gecontinueerd. Door de aangescherpte datering van de groenstructuur komt de gemiddelde score wel wat lager uit.

14. Bomenrij Provincialeweg (N209) ten zuiden van Hazerswoude-Dorp

Rij populieren aangeplant bij aanleg Middelweg (nu N209) in 1934. Deze bomen zijn dus bijna 90 jaar oud.

Impact

Voor de eerdere aanleg van de rotonde ter hoogte van het Fluitenkruid zijn reeds enkele bomen gekapt. De huidige bomenrij langs de N209 wordt behouden en het advies in het Landschapsplan is om deze in de toekomst te verjongen om de samenhang te behouden tussen de open polders en de meer verdichte (met beplanting en bebouwing) ontginningslinten. Op de locatie van de huidige rotonde is het plan de boombeplanting door te zetten tot de noordzijde van de eerste tocht. Op deze manier wordt, met name in de toekomst als de bomen ten zuiden van de rotonde verdwijnen, het contrast tussen dorp en polderlandschap versterkt.

	Gaafheid	Zeldzaamheid	Kenmerkendheid	Ouderdom	Ensemblewaarde	Kwetsbaarheid	Gemiddeld
Huidige situatie	4	2	3	4	4	3	3,3
Toekomstige situatie	3	2	3	2	4	3	2,8

Conclusie

In de huidige situatie is het element gemiddeld gewaardeerd. Dit was echter voor de kap van enkele bomen voor de aanleg van de rotonde bij het Fluitenkruid. In de toekomstige situatie is de gaafheid daarom naar beneden bijgesteld. Ook de ouderdom had een te hoge score gekregen op basis van de gehanteerde criteria. Wanneer deze waarden worden bijgesteld krijgt de structuur als geheel in de toekomstige situatie nog steeds een gemiddelde waarde waardoor er geen sprake is van een significante aantasting van de cultuurhistorische waarde.

15. Inundatiegebied Leids Ontzet 1574

Het gigantische gebied tussen Delft, Schiedam, Rotterdam, Gouda en Alphen a/d Rijn dat in 1574 onder water werd gezet om het belegerde Leiden te bevrijden is ondanks latere veranderingen door de aanleg van droogmakerijen en stedelijke uitbreidingen nog goed herkenbaar.

Impact

De impact van de voorgenomen ingrepen op de herkenbaarheid van het inundatiegebied als geheel zijn te verwaarlozen.

	Gaafheid	Zeldzaamheid	Kenmerkendheid	Ouderdom	Ensemblewaarde	Kwetsbaarheid	Gemiddeld
Huidige situatie	3	3	4	4	4	4	3,7
Toekomstige situatie	3	3	4	4	4	4	3,7

Conclusie

In de huidige situatie is het element hoog gewaardeerd. In de toekomstige situatie blijft dat zo omdat de voorgenomen ingrepen geen verdere afbreuk doen aan de waarden van dit gebied als geheel.

16. Alphense tankval (Vordere Wasserstellung) 1943

Ten aanzien van ruimtelijke veranderingen die het gevolg zijn van de Tweede Wereldoorlog speelt vooral de aanleg van de Vordere Wasserstellung een rol. Deze verdedigingslijn, 30-50 kilometer achter de duinen, werd aangelegd door de Duitse bezetter als eerste verdedigingslinie achter de Atlantikwall, er van uitgaand dat de geallieerden via de westkust zouden proberen West-Europa te bevrijden. De stelling bestond uit een tankval, deels aangelegd door bestaande weteringen te verbreden, met daarlangs een mijnenveld. Daar lagen antitankmijnen en antipersoneelsmijnen (Keunen & Frank, 2018, 134).

De tankval ten zuiden van de Hoozeveenseweg is deels bewaard gebleven en herkenbaar als in de wegsloot ten zuiden van de weg ter hoogte van de voetbalvelden. Het tracé en profiel van deze tankval zijn waardevol.

Impact

De aanleg van de nieuwe rotonde aan de Hoozeveenseweg vindt ten westen van de tankval plaats, waardoor er geen sprake is van impact op de cultuurhistorische waarden.

	Gaafheid	Zeldzaamheid	Kenmerkendheid	Ouderdom	Ensemblewaarde	Kwetsbaarheid	Gemiddeld
Huidige situatie	3	4	3	5	3	3	3,5
Toekomstige situatie	3	4	3	2	3	3	3,0

Conclusie

In de huidige situatie is het element gemiddeld gewaardeerd. In de toekomstige situatie blijft dat zo omdat de voorgenomen ingrepen de tankval niet raken. De gemiddelde score komt wel iets lager uit door de aangescherpte datering.

17. Verkeersbrug Gemeneweg – Hazerswoude-Dorp

Vaste bakstenen verkeersbrug met gemetselde borstwering, waarop natuurstenen dekplaten en ijzeren leuningen. Gebouwd in de periode 1920-1940 in Delftse schoolstijl naar ontwerp van J. Dekker. Van belang als markant onderdeel van kleine dorpsuitbreiding uit het interbellum en vernieuwing infrastructuur in die periode. Beeldbepalende ligging in doorgaande weg bij dorpsentree. Van belang vanwege karakteristieke bouwtype, gaafheid van hoofdvorm, materiaalgebruik, gevelindeling en diverse details.

Impact

Inmiddels aangewezen als gemeentelijk monument, blijft behouden in plan.

	Ensemble-waarde	Beeldbepalendheid	Herkenbaarheid	Authenticiteit	Architectuur-historische waarde	Zeldzaamheid	Totaal
Huidige situatie	++	++	++	++	+	++	Zeer hoog
Toekomstige situatie	++	++	++	++	+	++	Zeer hoog

Conclusie

In de huidige situatie is het element zeer hoog gewaardeerd. In de toekomstige situatie blijft dat zo aangezien de brug als gemeentelijk monument niet gewijzigd zal worden.

18. Burgemeester Warnarkade - Hazerswoude-Dorp

Eenvoudige dorpsuitbreiding uit het interbellum en de vroege naoorlogse periode, aan de noordrand van Hazerswoude. De bebouwing is geplaatst langs een oude kadestructuur, waarbij de vaart een deels parkachtige setting heeft gekregen. De bijzondere bebouwing bestaat uit een rij vrijstaande of geschakelde woningen uit het interbellum (naar ontwerp van architect Dekker) en een bijzondere reeks lage portiekflatwoningen uit de jaren 1950.

Impact

De aansluiting van de Burgemeester Warnarkade op de Gemeneweg (N209) komt te vervallen. Voor vrachtverkeer wordt een keerlus aangelegd ten oosten van de huidige aansluiting.

	Cultuur-historische waarde	Beeldvormende betekenis	Gaafheid en herkenbaarheid	Zeldzaamheid	Waardevolle bebouwingsdichtheid	Totaal
Huidige situatie	++	+	++	+	+	hoog

Toekomstige situatie	++	+	++	+	+	hoog
----------------------	----	---	----	---	---	------

Conclusie

In de huidige situatie is het ensemble hoog gewaardeerd. In de toekomstige situatie blijft dit zo omdat de voorgenomen ingrepen de cultuurhistorische waarde van het ensemble niet significant aantasten. De aansluiting met de Gemeneweg hoort weliswaar oorspronkelijk bij de dorpsuitbreiding maar het vervallen van deze verbinding heeft slechts een beperkte invloed op de waarde van het gehele ensemble.

19. Dorpsstraat – Dorpskerk – Hazerswoude-Dorp

Oude kerngebied van het dorp Hazerswoude, bestaande uit lintbebouwing langs een groot deel van de Dorpsstraat, met historisch cluster ter hoogte van de in oorsprong middeleeuwse dorpskerk. De bebouwing bestaat deels uit smalle diepe huizen (binnen oude verkavelingsstructuur langs de Dorpsstraat) met 17de/18de-eeuwse oorsprong en het ensemble met Hervormde kerk en voormalig raadhuis. Een ander markant complex in het ensemble is de RK Engelbewaarderkerk met pastorie, kerkhof en school aan het westelijke uiteinde. De lintbebouwing ten westen van de Gemeneweg is zeer wisselend van historische kwaliteit. De waardevolle historische objecten zijn de identiteitsdragers binnen het lint.

Impact

Het kruispunt Dorpsstraat-N209 wordt in meerdere opzichten aangepast. Een van de wijzigingen is dat de weg in de nieuwe situatie een lichte draaiing naar het oosten maakt. In het Landschapsplan is beschreven dat dit zo is vormgegeven om het doorgaande karakter van de provinciale weg even ondergeschikt te maken aan het feit dat hier het historische dorpslint wordt overgestoken. Voor het verkeer van het zuiden naar het noorden worden er bij de verkeerslichten op het kruispunt twee opstelstroken aangelegd. Ten noorden van het kruispunt wordt dit een rijstrook. Daarnaast komt er één opstelstrook voor verkeer naar het oosten van het dorp. De bushalte wordt verplaatst van de zuidoostkant van het kruispunt naar de noordoostkant, waar tevens de huidige parkeerplaats gehandhaafd zal blijven, al is de precieze inrichting daarvan nog niet bekend is. Verder komt er een groenstrook tussen de rijbanen waarvan de breedte aan beide kanten oploopt richting het kruispunt. In navolging van het advies van het Landschapsplan (Movares, 2023, 34) is tevens sprake van een stevige rij bomen (linden of essen) ten zuiden van het kruispunt die na enkele jaren groei moeten zorgen dat hier niet het beeld van de weg maar van de robuuste groenstrook zal domineren.

	Cultuur-historische waarde	Beeldvormende betekenis	Gaafheid en herkenbaarheid	Zeldzaamheid	Waardevolle bebouwingsdichtheid	Totaal
Huidige situatie	++	+	+	+	++	hoog
Toekomstige situatie	++	+	+	+	++	hoog

Conclusie

In de huidige situatie is het ensemble hoog gewaardeerd. In de toekomstige situatie blijft dat zo omdat de voorgenomen ingrepen geen afbreuk doen aan de waarden van het ensemble. Mogelijk kan de herkenbaarheid van de Dorpsstraat als doorgaande structuur nog iets versterkt worden door middel van een subtiele verhoogde ligging of toepassing van een ander soort bestrating.

Conclusie

Uit de impactanalyse blijkt dat de ingrepen voor de aanleg van de N207-Zuid in beperkte mate impact hebben op enkele cultuurhistorisch waardevolle elementen en structuren in de gemeente Alphen a/d Rijn. Het gaat om de Provincialeweg N209 ten zuiden van Hazerswoude-Dorp, de bommenrij langs deze weg, de Katjesweg en de Hoogeveenseweg (N455) tussen het Noordeinde en de Limiettocht. De voorgenomen ingrepen hebben voor deze structuren een beperkte aantasting van de gaafheid, kenmerkendheid en/of ensemblewaarde tot gevolg. In geen van deze gevallen leidt dat echter tot een significante verlaging van de cultuurhistorische waarde van de structuur als geheel. Met andere woorden: als deze structuren in de huidige situatie gemiddeld of hoog scoren, scoren ze ook gemiddeld of hoog in de nieuwe situatie, ondanks een beperkte aantasting op een van de subcriteria.

Belangrijk om hierbij te vermelden is het specifieke geval van de Provincialeweg N209 ten zuiden van Hazerswoude-Dorp. Voor het behouden van een gemiddelde cultuurhistorische waarde is het van belang dat de boombeplanting aan de westzijde van deze weg wordt gecontinueerd. Indien dit niet wordt uitgevoerd volgens plan moet ook de ensemblewaarde naar beneden worden bijgesteld en scoort de structuur als geheel niet langer gemiddeld maar laag.

De meeste gebieden, elementen en objecten, tien in totaal, ondervinden echter geen impact van de voorgenomen ingrepen. In twee gevallen zijn er zelfs kansen de cultuurhistorische waarden van elementen en structuren te vergroten. Het gaat daarbij om de Lodewijkvaart en de kade van de Dorpsstraat van Hazerswoude-Dorp. Beide elementen kunnen in de plannen duidelijker herkenbaar en beleefbaar gemaakt worden.

Tot slot moet worden opgemerkt dat in drie gevallen elementen of structuren een andere score hebben gekregen als gevolg van een aangescherpte datering. Deze aanpassingen staan nadrukkelijk los van de impact van de voorgenomen ingrepen van de N207-Zuid. Het gaat enerzijds om de Nieuwe Watering, die een hogere score op ouderdom heeft gekregen, en anderzijds om de bommenrij langs de Hoogeveenseweg (N209/N455) en de Alphense tankval, die een lagere score op ouderdom hebben gekregen. In alle drie de gevallen leidt dat niet tot een significante wijziging van de cultuurhistorische waarde van de structuur als geheel.

Literatuur

Keunen, L. & C.J. Frank (2018). ‘... een uitnemend schoon en ruim uitzicht op Alphen, over den Rijn...’
Een cultuurhistorische waardenkaart van de gemeente Alphen aan den Rijn. Weesp: RAAP-rapport 3332.

Movares (2020). *N207-Zuid Bentwoudlaan. Landschapsplan*. Versie 5.0 (november 2020).

Movares (2023). *N207-Zuid Hazerswoude-Dorp. Landschapsplan*. Versie 10.0 (januari 2023).

Websites/Digitale bronnen

Projectwebsite Provincie Zuid-Holland: <https://www.zuid-holland.nl/onderwerpen/verkeer-vervoer/wegverkeer/alle-n-wegen/wegen/n207/n207-zuid/>

3D-tour N207-Zuid: <https://project.3dcapacity.eu/RN207/20230120/view>

Provinciaal Inpassingsplan: https://www.ruimtelijkeplannen.nl/web-roo/transform/NL.IMRO.9928.DOSx2017x0005372IP-OW01/pt_NL.IMRO.9928.DOSx2017x0005372IP-OW01.xml#NL.IMRO.PT.s427

Beheersverordening Cultuurhistorie Gemeente Alphen a/d Rijn:
https://www.ruimtelijkeplannen.nl/documents/NL.IMRO.0484.BVcultuurhistorie-VA01/r_NL.IMRO.0484.BVcultuurhistorie-VA01.html

Bestemmingsplan Cultuurhistorie Gemeente Alphen a/d Rijn:
https://www.ruimtelijkeplannen.nl/documents/NL.IMRO.0484.BPcultuurhistorie-VA01/r_NL.IMRO.0484.BPcultuurhistorie-VA01.html

Overzicht van figuren, tabellen, bijlagen en appendices

Figuren

Figuur 1. Overzichtskaart van het plangebied. In paars de contouren uit het Provinciaal Inpassingsplan waarbinnen ingrepen plaats zullen vinden. In rood de gemeentegrenzen.	3
Figuur 2. Plankaart N207-Zuid.	4
Figuur 3. Kaartblad Hazerswoude uit de Kaart van Rijnland van Floris Balthasars en Balthasar Floriszoon van Berckenrode, 1615 (Hoogheemraadschap van Rijnland, A-4194).	25
Figuur 4. Kadastraal minuutplan Hazerswoude B4, 1811-1832 (Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed).	26

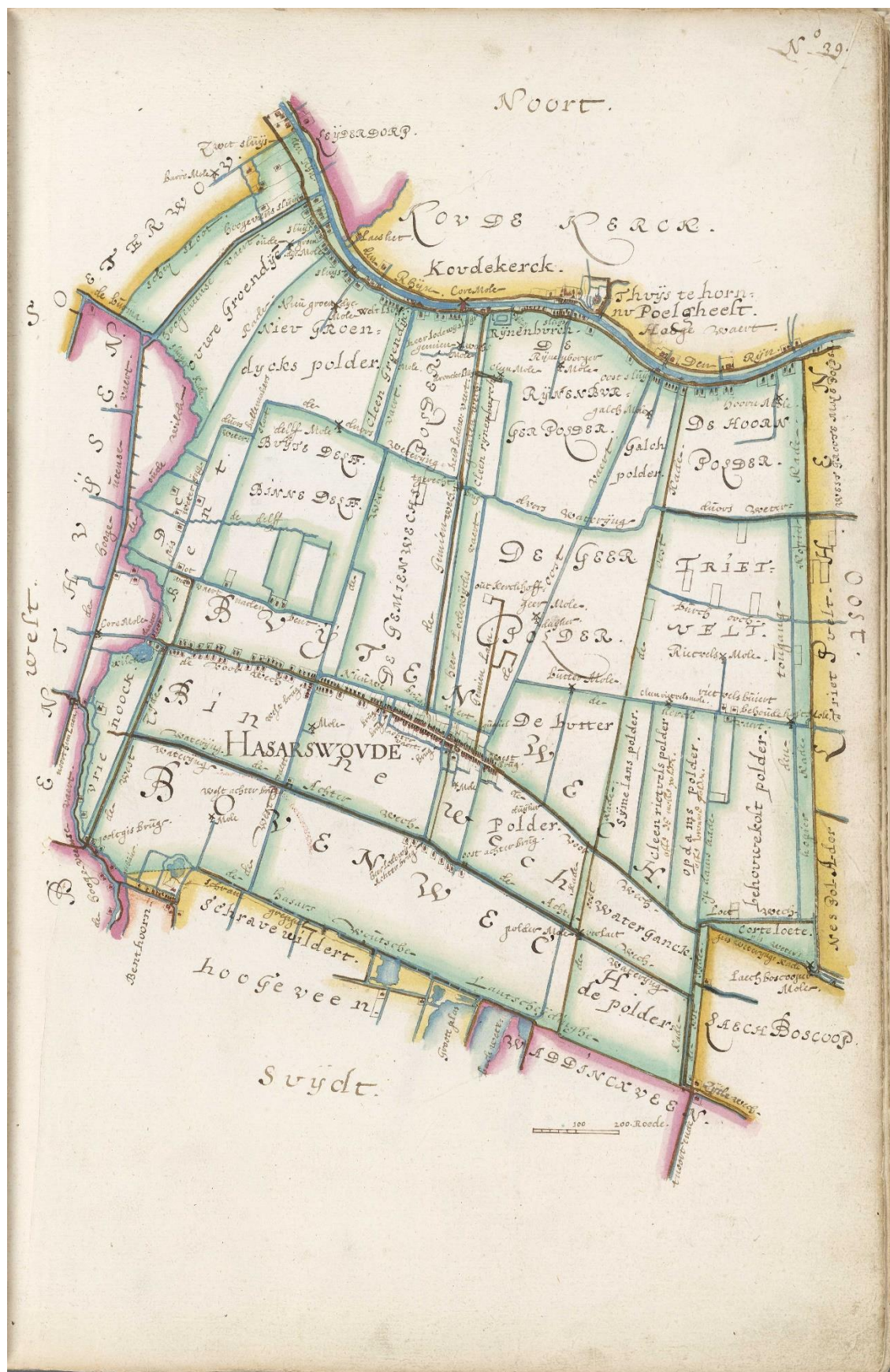
Tabellen

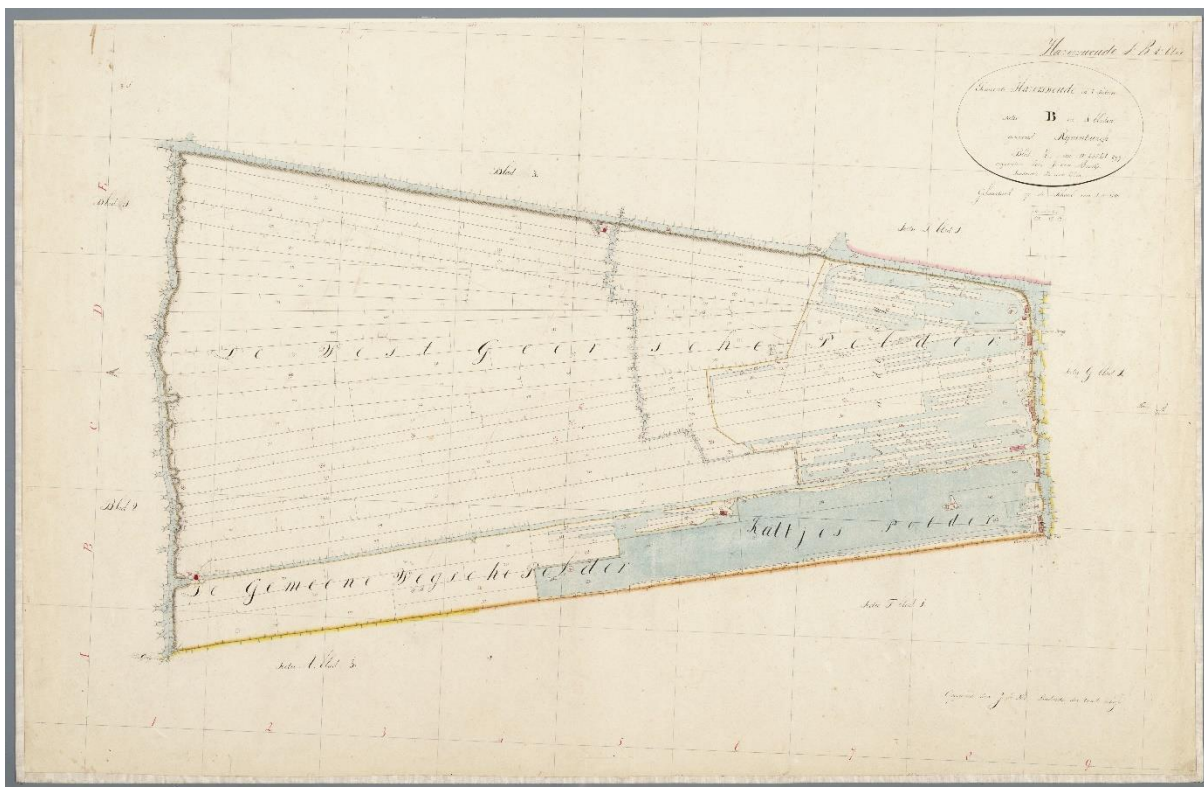
Tabel 1. De 19 gebieden, objecten en elementen met een dubbelbestemming cultuurhistorie die binnen de gemeente Alphen a/d Rijn in het plangebied van de N207-Zuid liggen.	5
---	---

Bijlagen

Bijlage 1. Aanvullend kaartmateriaal	
--------------------------------------	--

Bijlage 1. Aanvullend kaartmateriaal

Figuur 4. Kadastraal minuutplan Hazerswoude B4, 1811-1832 (Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed).